

Psychologiseren heb je nodig

Sommige mensen houden van ‘psychologiseren’: wat iemand ook doet – erg fanatiek sporten, stelen (ja, dat komt voor, ook als verslaving), noem maar op –, de vraag komt boven wat iemand dan drijft en hoe dat zo is gekomen. De ouders hadden het niet breed, dus heeft de puber ‘proletarisch’ leren winkelen – dat soort lekenpsychologie.

Het is niet vreemd dat wij mensen dit doen. Je kunt psychologiseren ook ‘je inleven’ noemen. Dat klinkt al minder

negatief. Mensen zien nu eenmaal vooral gedrag aan de buitenkant, of een gezichtsuitdrukking (een sombere blik, neergeslagen ogen) – en dan voel je aan: die is niet blij, of: die is verlegen. Of: die voelt zich schuldig. De buitenkant is nu eenmaal vaak een spiegel van de binnenkant. Al kan inleven zomaar ‘invullen’ worden. Dus het is goed om, als dat kan, te peilen of het klopt wat je dacht: ‘Nou, jij ziet er niet zo vrolijk uit...’. NIVEA: niet invullen voor een ander, geeft elke sociaal werker door. Terecht. Maar juist wie zich *niet* in iemand inleeft, of dat niet goed *kan*, reageert gemakkelijk afstandelijk op wat een ander doet. Vooral als dat wat apart is, of, zoals dat stelen, echt niet OK. ‘Oh, díe’, kan het dan schamper klinken, ‘ja, daar kon je op wachten!’.

Als pastor-met-een-Bijbel heb ik hier natuurlijk ook mee te maken. Bij mensen nu, en bij levensbeschrijvingen van mensen in de Bijbel zelf. Alleen, wie verhalen uit de Bijbel leest, zal merken dat die vaak alleen beschrijving geven van de ‘buitenkant’, van iemands gedrag, wat er gebeurt. Niet altijd. Jezus vertelt over de weggereisde zoon die – als Joodse kerel – bij de varkens ‘tot zichzelf komt’. Maar de geschiedenisverhalen in bijvoorbeeld de eerste bijbelboeken Genesis of Exodus – die kun je niet goed volgen als je je niet *inleeft*.

Neem bijvoorbeeld het Israëlitische jongetje Mozes, die in Egypte opgroeide aan het hof van farao. “Toen Mozes volwassen geworden was, zocht hij op een dag de mensen van zijn volk op” ([Exodus 2:11](#)). Niets is daarvoor verteld over zijn kinderjaren aan het hof, of hoe hij zich daar gevoeld heeft, wanneer of hoe hij ontdekte dat hij een geadopteerd kind was, van een ander volk. En dus geen Egyptenaar of een *echte* [‘Prince of Egypt’](#)... Juist het ‘droge’ verhaal nodig ons als lezers uit om ons in te leven in Mozes de jongvolwassene – die op zoek is naar zijn *roots*, zijn wortels, zijn identiteit, zijn bloedverwanten. En dan boos wordt.

Soms reageren ervaren, ‘langjarige’ kerkmensen wel eens: ‘Die preek was meer *psychologiseren* dan een echte preek’. Ze bedoelen dan doorgaans dat het meer over menselijke gevoelens ging dan over hoe God op ons mensen reageert, hoe Hij ons wil steunen en verlossen van kwaad, ook van klemsituaties in ons eigen verleden. En ook van iets als wanhoop, denk ik dan. Want inderdaad, de Bijbel gaat over God. En óók over mensen en hun gevoelens. Die doen er toe. Zeker voor de God van *Abraham, Isaak en Jakob*. En juist doordat we ook in de Bijbel heel veel en allerlei soorten mensen tegen komen, kunnen we ons in hen inleven: waarom zij de Heer om hulp riepen en hoe Hij dan reageerde. Psychologiseren – we kunnen niet zonder. Zeker niet bij het lezen van Bijbelverhalen.

Rob Nijhoff, 17 november 2022; reacties: predikant@duiven-velp.nl